

UČITELJSKI TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsacega meseca, in stane vse leto 3 gold., pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo. — Naročnina in oznanila pošiljajo se založništvu v Milic-evo tiskarno v Ljubljani.

Štev. 21.

V Ljubljani, 1. novembra 1884. l.

XXIV. leto.

Učiteljska zborovanja v Ljubljani.

III.

Občni zbor „Slovenskega učiteljskega društva“ v Ljubljani.

(Konec.)

Tajnik g. Govekar poroča: „Slavni zbor! Naše „Slovensko učiteljsko društvo“ zborovalo je prvikrat v dan 15. septembra 1868. l., in takrat smo rekli, da se je to društvo osnovalo z namero, da bi slovenski učitelji duševno podpirali slovensko ljudsko šolstvo, ter takó z združenimi močmi delali na blagor naši mladini in na srečo naši mili domovini, cerkvi in državi. Posebno pa je naše društvo vedno poudarjalo, da naj se po pravi vzgoji naše mladine boljša nravno življenje, ker le po boljši mladinski vzgoji prišli bodo toliko zaželjeni boljši časi. Izboljšanje npravnega življenja pa se mora pri korenini začinjati. Z odkritosrčno zavestjo smemo trditi, da je naše društvo s svojo namero po vsem in vselej delovalo po géslu: „šola naj vzgoja mladino v prave národnjake, kateri spoštujejo vero, dom in cesarja“. — A tudi za izboljšanje materijalnega stanja pri slovenskem učiteljstvu je naše društvo po moči skrbelo, ter v ta namen večkrat to pa to prosilo in trkalo na pripravnih krajih. Ako o tem obziru dozdej še nismo mnogo dosegli, pripoznava naj se vender naša dobra volja in prizadevanje, ki smo je imeli v imenu društva.

Naznanjam, da so bili pri lanskem občnem zboru vsi prejšnji g. g. odborniki zopet izvoljeni, in da je namesto umrlega odbornika g. Blaža Kuharja vstopil g. ravnatelj Iv. Lapajne. Odborniki so se največ vsaj vsaki mesec enkrat shajali in posvetovali o mnogih društvenih stvaréh. V prvih treh sejah se je odbor posvetoval o predlogih, ki mu jih je naložil občni zbor, ter je, kolikor mu je bilo moč, tudi o tem vse potrebno izvrševal. Prošnja zaradi premene učnih črtežev izročila se je enkéti za preustrojenje učnih črtežev. Gledé nasvéta g. Gabršekovega, naj bi si društvo v raznih krajih osnovalo takó imenovane podružnice, se je tù pa sim pisalo in povpraševalo, a odbor o tem še ni dobil toliko zagotovila, da bi se ta stvar mogla izvrševati. Odbor se je tudi trudil, da bi že izdal toliko potrebni „Učiteljski imenik“. V to svrho naprosil je odbor g. Jak. Prediko, da bi prevzel uredništvo tega imenika. G. Predika je tedaj imenik prav marljivo sestavljal in v rokpisu že dovršil. Ako bode tisk napredoval, pride „Učiteljski imenik“ z novim letom na svetlo. Odbor je dalje pritrdil sklepom uradne konferencije Ljubljanskega učiteljstva v dan 29. maja t. l. o nasvétih za prenarredo učnih črtežev na podlogi materinega jezika. Kakor do zdaj, je odbor tudi letos skrbel, da so gg. udje imeli v

društvu svojo dušno hrano. V društveni sobi je bilo vse leto pripravljenih mnogo šolskih časopisov (slovenskih, hrvatskih, srbskih, čeških in nemških). Tudi iz društvene knjižnice so se knjige in časopisi gg. udom izposojevali.

Iz tega kratkega poročila slavna skupščina lahko razvidi, da se je odbor vedno vestno prizadeval, ter svojo nalogo po moči pošteno izvrševal.

Vsako društvo pa cveté najlepše takrat, ako ga udje in sploh njegovi prijatelji zdatno podpirajo. Naše „Slovensko učiteljsko društvo“ bode tedaj tudi tako, kakor ga bodo podpirali njegovi udje in podporniki. Zatorej, ljubi tovariši in častiti g. g. udje, delajmo vkupno za napredek našega šolstva in učiteljstva, ter zvesto izvršujmo kot značajni in marljivi učitelji svojo težavno nalogo v prid našemu milemu národu, ter na blagor in slavo naši ožji in širji domovini!“

(Poročilo zbor pohvalno odobrí.)

Blagajnik g. Iv. Tomšič poroča o denarnem stanju društva. Udov je bilo 141. Umrla sta dva uda (ljudski učitelj g. Stuhec na Štajerskem in prof. g. Škabrnè v Kranji). Dohodki društveni so znašali 225 gld. 42 kr., troški pa 129 gld. 36 kr. takó, da ostane v blagajnici še 96 gld. 6 kr. Največ troškov je bilo se vé da za stanarino društveni sobi, a Ljubljanski gg. učitelji in gspdč. učiteljice, ki sobo najbolj rabijo, bodo po odborovem povabilu zraven letnine še posebej zložili neko svôto denarja kot prinesek k stanarini za sobo. (Za pregledovanje računov se izvolijo gg. Potočnik, Kovšca in Levičnik.)

Predsednik A. Praprotnik: „Predno dalje obravnavamo, dovolite, slavna gospôda, da vam predstavljam naša vrla tovariša iz Zagreba, učitelja g. Ljudevita Tomšiča in g. Gustava Hakel-na, ki sta nas počastila kot gosta.“ (Živila!)

G. Ljudevit Tomšič (iz Zagreba): „Slavna skupščina! Akoravno nisem formalno pooblaščen, sem vendar v dnu duše preverjen, da govorim iz srca vsakega hrvatskega učitelja, ako vrle brate slovenske učitelje v imenu hrvatskih učiteljev tukaj prav pristréno pozdravljam in ako izrečem željo: Bog daj, da bi vsi vaši sklepi bili v slavo slovenskemu učiteljstvu, na korist slovenski šoli in vsemu slovenskemu národu! Živilo „Slovensko učiteljsko društvo“! Živili vrli slovenski učitelji!“ (Živili!)

Predsednik bere telegrame, ki so mej tem časom prišli skupščini (pozdrave zborujočega učit. društva v Sežani, gg. Burnika in Novaka in g. Gabršeka). — (Živili!)

Na vrsti so posamezni nasvétí.

G. Iv. Lapajne: „Pri lanskem občnem zboru je bil vzprejet predlog, da „Slovensko učiteljsko društvo“ slavnemu deželnemu zboru pošlje prošnjo za odmerjenje učiteljskih petletnih doklad po 10 % dotične plače in za dovoljenje opravičnih doklad učiteljem na enorazrednicah. Ta prošnja naj se letos zopet ponavlja, in sicer na ta način, da se prošnja po posebni deputaciji izročí g. deželnemu glavarju in ravno takó tudi priporočí pri finančnem odseku deželnega zbora. Učitelji morajo zopet trkati na vrata slavnega deželnega zbora. Znabiti, da bi kdo rekel, da smo že nadležni, a ni takó. Mi ne delamo tega le za kratek čas, ampak zaradi potrebe. Ako se oziramo na sosedne dežele, vidimo, da so skoro v vseh kronovinah ljudski učitelji bolje plačani, kakor na Kranjskem. Ako bi se na Kranjskem učiteljem dalo na enorazrednicah po 25 gld. doklade, to bi gotovo preveč ne težilo deželne blagajne. Tudi bi bilo pravično, ako bi se učiteljem vsaj za nekoliko povikšale starostne doklade. Po postavi z 29. aprila 1873. l. ni imel noben učitelj na Kranjskem pravice, da bi bil za petletno doklado zahteval več, nego 40 gld. Ta postava pa je bila 1879. l. izpremenjena, in z njo bi se morale izpremeniti, to je, izboljšati tudi petletne doklade. Jaz bi torej predlagal, naj „Slovensko učiteljsko društvo“ slavni deželni zbor prosi, da bi se postava od 1879. l. v bolj ugodnem smislu razlagala.“ (Vzprejme se!)

G. prof. Šuklje: „Dovoljujem si ter nekoliko opazek dodajam besedam, katere je govoril g. predgovornik, posebno zaradi tega, ker sem o tej zadevi dobro informiran, in sem tudi sam član finančnega odseka in tudi tu poročam. Prošnje Kameniškega, Črnomeljskega in Krškega šolskega okraja bodo meni prišle v roko. Moja naloga bode, da bodem učiteljsko stvar z veseljem zastopal v finančnem odseku, v narodnem klubu in pa tudi v deželnem zboru. (Živio!)

Vender pa moram odločno naglašati, da se bode našlo mnogo težav in zaprek in da tudi letos ni veliko nade, da dosežete to, kar zahtevate. Najpoprej moram reči, da se jaz ne strinjam z vsem, kar je govoril g. Lapajne. On se je namreč skliceval na §. 30. dotične postave z 29. aprila 1873. l., kar mislim, da je popolnoma umestno. §. 30. poudarja izrečno 10% najnižje plače. Po tej postavi ima učitelj na deželi pravico zahtevati kot kvinkvenal 10% najnižje plače, t. j. 40 gld. Vestenekova novela tega paragrafa ni izpremenila, kajti, če je kdo uvrsten v višjo kategorijo, ne sledi, da bi najnižja plača iznašala več, kakor 400 gld. Trebalo bi tedaj novega paragrafa, nove postave, da ustrezemo želji, kakor méni gosp. Lapajne. Druga je stvar s funkcionalnimi dokladami na enorazrednicah. V tem oziru se bo vse storilo, da bo mogoče učiteljem dati te funkcionalne doklade, katere jim gredó po vsi pravici. Res je, da je naš finančni položaj neugoden, res je, da se ne moremo meriti z Štajersko, katera ima v tem oziru boljše razmere. Tudi, kar se Koroške tiče, finančni položaj je tam tudi veliko bolj, kakor pri nas. Jasna je stvar, da se učiteljem v tem oziru godí krivica. Treba pomisliti, da ima učitelj na enorazrednici na mnogih krajih veliko težji položaj, kakor v večrazrednici, ker se ima baviti z otroci razne starosti in mora z veliko večim naporom gledati, da ustreže svojim dolžnostim. V tem oziru se lahko, gospôda, zanašate, da bom storil, kar je v mojih silah. (Živio!) Ako se bode pa že letos v tem oziru kaj storiti dalo, to je veliko vprašanje. Naglasiti moram, da bi deželni budget poskočil na 4782 gld., ker je 162 enorazrednic. Finančni efekt je tak. Sicer bi vas pa, moja gospôda, še na nekaj opozoril. Skrajni čas je, da za Kranjsko dobimo novi deželni šolski zakon, ker dozdej je užé toliko zakonov in toliko novel, da mora biti izurjen pravnik tisti, kateri je v stanu vse dotične ustanove privedi v praktično življenje. Posebno bo pa treba gledati na to, da se odpravi krivica v Vestenekovi noveli z 9. marca 1879. l., tista neutemeljena in neosnovana razdelitev našega ljudskega učiteljstva na razne kategorije, da se je namreč reklo: V 4razrednicah po 30 %, v enorazrednicah po 7 %. To se sploh nikdar ne dá doseči po procentih. Jaz že letos skušam izdelati postavni šolski načrt, in skušam sestaviti načrt, po katerem bi se vse te nezgode v dozdanji šolski postavi odpravile. Pri tej priliki bo veliko lažje, tudi kaj v materielnem oziru pritirati h kraju. Jaz sem vam, moja gospôda, razjasnil stvar brez ovinkov, in bodite preverjeni, da bodem storil v tem oziru, kar bo mogoče; samo, prosim vas, potrpite!“ (Živio!)

Predsednik: „Mi smo strokovnjaku gosp. profesorju Šukljeju jako hvaležni, da nam je to stvar razjasnil in obljubil storiti v tej zadevi, kar bo v njegovih močéh.“

Gosp. Iv. Lapajne: „Zdaj ne vem, kaj bi še govoril. Svojega predloga ne smem umakniti. Trkajmo, morebiti se nam bo vender odprlo. Saj so na Štajerskem tudi trkali nekoliko let po svojem „Lehrerbundu“, dokler niso 1874. l. precej enake plače dobili, in so bili zadovoljni. Za starejše učitelje je bila velika krivica, ki so 4 leta služili, pa so se jim le 3 leta vstela v službo. Trkajmo tedaj leto za letom; velikanskih plač se vé da nikoli ne bomo dobili, ali vsaj nekaj se nam bode vender izboljšalo.“

Gosp. profesor Šuklje: „Moram opaziti, da s tem, kar sem govoril, nisem hotel pobijati gosp. Lapajnetovega predloga. Hotel sem le razjasniti položaj, kakoršen je; nikakor pa ne želim ugovarjati prošnji, katera je prišla iz vaše sredine.“

Učitelj gosp. Bahovec: „Iz ozira na to, da imamo v sredini svoji visoko cenjenega člana deželnega šolskega sveta, ki je ob enem tudi član deželnega zbora kranjskega, kakor tudi z ozirom na to, da nam je ta cenjeni gospod zagotovil, da drugo leto pride na vrsto v obravnavo šolski zakon v deželnem zboru, kjer se bode ta reč dognala in poravnala, konečno z ozirom na to, da je ta gospod obljubil, da bo te naše razmere po mogočnosti dobro uravnal, predlagam, da bi se za letos s to rečjo počakalo in da bi gosp. Lapajne za letos svoj predlog umaknil.“ (Predlog se ne vzprejme.)

Predsednik: „Tù je še drug predlog gosp. Lapajmeta, ki se glasi“:

„Slavnemu c. kr. naučnemu ministerstvu naj pošlje odbor zahvalo za dobre nove čitanke, računice in za novo obširno slovensko slovnico; pristavi naj pa prošnjo, da bi slavno naučno ministerstvo podredjenim šolskim oblastnijam po slov. Štajeru in slov. Koroškem zaukazalo, da se te knjige tudi vpeljejo v ondotne slovenske šole in bolj priporočujejo od raznih po privatnih založnikih izdanih nemških beril, ki so za uboge slovenske otroke predraga, gotovo pa manj koristna in manj razumljiva.“

„Prosim gosp. Lapajmeta, da svoj predlog utemelji.“

Gosp. Iv. Lapajne: „V teku zadnjih let je c. kr. zaloga šolskih knjig na Dunaji izdala neke knjige, za katere smo jej hvaležni, posebno za čitanko, katera v obče ugaja šolam, računica Močnikova, ki je izvrstna in pa tudi najnovejša Končnikova slovnica, katera je tudi za slovenske šole jako dobra. Na Kranjskem se bode, vem, tù pa tam uvedla v šole; a na Štajerskem in Koroškem ni takó, kjer se še zmiraj rajše vpeljujejo nemške šolske knjige, katere niso za slovenske otroke. Meni je dobro znano, da ondotni šolski nadzorniki skoraj povsod nemške knjige slovenskim šolam bolj priporočajo, kakor slovenske in sicer tudi take, katere so izdali zasebni založniki. Bral sem v časopisih, da se nekateri šolski nadzorniki obotavljajo priporočiti celó najnovejše knjige, katere je izdalo c. kr. ministerstvo za pouk. To me je napotilo, da predlagam, naj bi se slavnemu c. kr. ministerstvu zahvalilo, da je izdalo te koristne knjige, drugo pa, da bi prosili slavno ministerstvo, da bi blagovolilo opozoriti podredjene šolske oblasti, da te knjige vpeljejo v ljudske šole, ne pa nemške knjige, ki so slovenskim otrokom nerazumljive.“ (Predlog se vzprejme.)

Učitelj gosp. M. Rant predlaga: „a) §. 62. deželne šolske postave z 29. aprila 1873. l. o učiteljskih pravnih razmerah naj se takó preosnuje, da bodo v njegovem smislu ljudskim učiteljem tudi leta njihove prve službe po dovršenem zrelostnem izpitu kot službena leta v pokojnino šteta; da se b) ljudskim učiteljem po vsem Kranjskem dajejo predplače po njihovih aktivnih letnih dohodkih. c) Naj bi tudi gledé drugih šolskih potrebščin, kakor šolskih drv itd., deželni šolski svet stvar uravnal, ker zdanji način je zeló nepraktičen. Učitelj ima zarad tega dosti sitnosti in neprilik.“

Gosp. Gantar pravi, da je to reč v Krškem okraji prav dobro uredil okrajni šolski svet, kjer se te reči oskrbljujejo iz direktnih davkov.

Gosp. Kavčič podpira predlog gosp. Ranta. Ne župani, ampak krajni šolski svéti naj bi za to potrebni denar pobirali. (Predlogi gosp. Ranta obveljajo.)

Gosp. Čenčič želi, naj bi se velike šolske počitnice zopet podaljšale na 2 meseca.

Predsednik oménja, da bi to bilo proti splošni šolski postavi. (Ta stvar se izroči odboru „Slovenskega učiteljskega društva“.)

Predsednik: „Slavna gospôda! Predno gremo vsak k sebi, moram vam posebno hvalo izreči, da ste v tolikem številu prišli k zborovanju našega društva, katero vas že 16 let vabi v svoje koló. Vi ste, dragi gospodje tovariši, vselej v tem zborovanju pokazali ljubezen do svoje domovine in do národne ljudske šole in na tej podlogi, na podlogi te ljubezni, želimo vsi skupaj delovati v provspeh naše ožje domovine in naše

širje Avstrije, kateri je na čelu naš presvetli cesar, ki je ravno zdaj eno leto s svojo Najvišjo navzočnostjo posvetil ta kraj, kjer smo zborovali. Spominjajmo se te Najvišje milosti, ter zakličimo: Slava našemu presvetlemu vladarju!“ (Ves zbor navdušeno kliče: „Živio cesar! Slava cesarju!“)

Knjiga Slovénka

XVIII. veku.

XXV—VII. P. Joannes Damascenus. Carn. Neoforens. Ant. Felix Deu . . Utilis . . † 7. nov. 1786. Ejus

a) Skupspravlanje Kraynskeh Pissanic od Lepeh Umetnost. V' Lublani. 1779. 8. Eger. — 1780. — b) Pisanice od lepeh umetnost na tu lejtju 1781. —

To je v našem slovstvu prva poskušnja, po kateri so z združeno močjo jeli gojiti necerkveno pesništvo. P. Marka Pohlin, čegar duh v njej veje, pripisuje v Bibl. Carn. to početje 1) P. Damascenu Tržičanu, o katerem ondi pravi, da je sestavil še druge za leto 1782—3, ki se hranijo sedaj v javni c. kr. knjižnici. — Suppan Jacob. Ludi et Chori Magister Kamnecensis, egregius Compositor et Musicus composuit melodias et modos musicos pro theatri opera Carniolica: Bellin, ena opera quam composuit et 1780 in 8. evulgavit P. J. Damascenus (Bibl. Carn. 52). — 2) Michelitsch Joan. Carn. Kroppensis Parochus in Radzhah cecinit: a) Mila pesm, katero je on k' hvali teh Pregovorov pejl. ext. in collectione elegantiorum Carniol. litterarum seu skupspravlanje etc. Labac. typ. Eger. 1779, in 8. maj. b) Kraynski Pregovori (Adagia Carniolica) Ms. in 4. justi voluminis, servat apud se, quae si in ordinem, seu systema redacta evulgaret, Carniolicae litteraturae non modicum praestaret beneficium (Bibl. Carn. 36). — 3) Naglitsch Mart. Carn. Locopolitanus e S. J. Poëseos Magister Labaci, Academicus Operosus, scripsit suppresso nomine: a) Brief an die Verleger des krainer. Wörterbuchs ext. in Laybacher Kundschaftblatte 1776 den 22. Brachmonats, in 8. b) Nezhemernost tega svejta legitur in collectione elegantior. litterar. Carn. ad an. 1781, in 8. c) Coadjuvit versionem Biblior. Novi Testam. vid. Japel. (Bibl. Carn. 37).

Ker sem o tej slovstveni prikazni pisal v Jezičniku XIV. l. 1876 (Otec Marko Pohlin pa Valentin Vodnik) ter jo ondi razkazal v mnogoterih vzgledih, naj se v pričujočem tečaju ponatisne le obseg vseh treh tiskanih, pa tudi še ne tiskanih „Pisanic“ po omenjeni zbirki:

L. 1779: Lubesn Jožefa II. Rimskega Cesarja pruti svojemu bližnemu. P. D**n. Epigramma. Dev. Mila Pesm, katiro je J*. M**. k' hvalli teh pregovorov pejl. Wyttestka Pesm, katiro je zložil P*. M*. D*. unemu za odgovor, katire je njemu na čast hvallo teh pregovorov pejl. Kraynska dužella želly tudi svoj „Dikzijonarjum“ imeti. Mila Pesm pejta P. Marku A. D. za odhodno, kader je v' lejtju 1775. iz Lublane na Dunej šl. Od W. V. —

L. 1780: Novu lejtju. — Kraynskeh Modric žaluvanje čez tu predolgu gorideržanje svojega Bellina v' Laških duželah. Vesele Kraynskeh Modric na prihod njih Bellina. Opereta. Zapopadk. Bellin (sonce) ena senca dobrutliveh Oblastnikov bode za svoje lubeznivoste, inu krotkoste volo od Rhodarjov za Boga goriuzet; za leto čast se Burja (vetr) teh nausmileneh Gospodarjov senca, zabstojn muja. On bo zavržen, ter iz špotam

za svoje hudobnoste volo iz Rhodarskeh ottočec stiran. Na vesele prihod Njeh Excellenz, tega novega Gospuda Poglavarja Kraynske Dužele. Pesm na enega domačega wolteka. Normalšola ta narmlajše teh modric. Na Škarkona. Napis na pokopnici enega psâ. Spevorečnost na Kraynske spevorečneke, katiri kake zvezane govorjenja narejene imajo, de be njeh med ludy dali (Gedicht, womit krainerische Reimschmiede aufgefördert werden, ihre Gedichte, Lieder etc. dem Publiko mitzuthellen, verfasset auf den Hammerschlag der Schmiede). Lubezn Jožefa II. Rimskega Cesarja pruti svojemu bližnemu iz Kraynskega, na Nemšku prestavlena. J. N. Graf v. Edling. Na gn. G. Prestavlavca. Der Zwist der Fürsten besungen von Sined den Barden 1778. Na Kraynsko spevorečnost prestavljen. Perva. Druga. Treta Pesm. Pudelball. En posnetk iz Gottfrid Benjamina Hanketa. Pogovor med Špelo, inu Metho, čez fante, katiri se skrivajo; ke se bojé de be njeh v'žovd navzeli.

L. 1781: Prošna na Kraynsko Modrino. V. Mile pogovor med Dunavo, inu Savo pod Welem gradam od smerte Marie Terezije svitle cesarice itd. Občutenje tega serca nad pesmejo od Lenore. Kraynske Modrine žalovanje nad smertjo Marie Terezije premodre cesarice itd. V*. Kdur nawuga je brez Buga. Teh staršov kletvine nasrčene konc. (Jur Kletwod). Zadovolne Kraync. V*. Sodne dan enega pijanca. Paradiž. F*. D*. Nečemernost tega svejta. N*. Nazvestoba. Amynth na očy svoje Elmire. B. E. Dvuwj. Pavl Ritter. Klek. V*. Pav, inu slavic. Gartroža, inu mercisa. — Ta poslednja se glasí takole:

Kok' wela se ked sneg, k' Rosini prave Mina:
Mordej ki kredó ješ, de te tok bleđo st'ry?
O kajše! prave ta: le napijem jest vina
Ked ti, katiru te kufreno naredy.

V rokopisu za l. 1782 — 3 je za geslom: Visitat, non vitiat (ena čebela na roži) pa z rekom: Nulla salus bello, pacem deposcimus omnes (Virgil.) najprej slovenska popevka z naslovom latinskim: „Orthographia pure Elementaris Linguae Carniolicae“, ki se v začetku glasi na pr.:

Pred tebe, o Belin! in' vas svete Modrice!
Ponižnu verže se en člov'k na svoje lice,
Ter mole vas, in' tu, kar on v' rokah deržy,
Svete Dvice vam pod noge položy.
On prose, de be se, če vam se bode zdelu,
Tu, kar on pisal je perjaznu gorivzelu,
In', de, kar bode on od Kraynskeh čerk zapejl,
Be vsakatiri Kraync perjaznu gori vzel.

Za to nasledvajo pesni: „Na vhod Lublanskeh žovnirjov v' Ležiše ta 19. dan velkega Travná 1781. Na kratkust človeškega življenja. Na sladnost (Satyra). Na enega gologlavca. Na svojega nekedanega Dobrutneka. Na muštro Lublanskeh žovnirjov pod šmarno goro v lejtí 1781 (po eni turški viži). Na Kraynske Fante. Na prazne obęte. Putigram, inu en Povž. Na Paulo. Na nahvaležnost. Na Skopina. Na novega lejta dan 1782. Zadovolne Jętnik. Na enega namernega obiskavca. Na prihod vikšega Moškovitarskega Vajvoda v Lublano ta 12. dan Prosenca v' lejtu 1782. Na eno sramožljivo ženô. Na vesele prihod Piusa VI. Rimske Papeža V Lublano ta 16 dan Sušeca Anno 1782. Zadnja slove na pr.:

Piska rožič: Pius pride
Šliše Kraync, ter skup izyde
Na vseh cestah se gorč,

Tukej čaka na očeta
On syn brunne, ter obeta
Si od njega bloger rč.

Zdej, ke vos svet ga sem pele
 V trope zdajci se vesele
 Želne Kraync us skup zgosty.
 Ceste, ulce, vos obsuje,
 Ter ga brez velike muje
 Si odpelat' napusty.

*

Te on vide, serce vname
 Se, ter v' duhu te objame
 Oča syna svojega,
 Zvesto svojo za ovčico
 On spozna te, in' z desnico
 Svoj pastirske žegn da.

Kar v' veseli ti minuti
 Le tvoje serce občute,
 Ti sam v'stanu nise zrêč.
 Tu veš, de samu od sebe
 Serce vnetu sile tebe
 Tvojim za pastirjam teč.

*

Stoj Kraync! Oh nikar namudi
 Voz! Zakaj najin čaka tudi
 Želnu vsoka Vajvodna,
 V' brumnosti serce nje vnetu
 Hrepeny k' svojmu očetu,
 Pust', de on ga k' nji pela.

*

Pride, kar ponižnost st'čila
 Tukej je obojeh bila,
 Je vesele Angelsku.
 Vmokni torej pišve moje
 Glas! ter pusti, de tu poje
 Le Kardelu Angelsku.

XXVIII. Miklos Küzmics, po rodu Slovenec iz zapadne Ogerske, katoliški župnik v trgu sv. Benedeka stolice Železnovarske in dekan ondašnje pokrajine slovenske konec minulega in početkom sedanjega stoletja. Po Šafařiku je spisal Niklav Kuzmič kakih osem knjižic svojim rojakom na pr.:

1) ABC za Szlovcnce na Vogerszkem krog l. 1780. 2) Szlovenszki silabikar z steroga sze decza steti more navcsiti, z nikimi rejsiniczami navkúpe pod prespan stompanja dáni. V Soproni pri stampari Siefs Jófesf Jánosi 1780. 8. 13 l. (Cat. Bibl. Szecsény. Csaplovics S. 83). 3) Knjiga pesmena i molitvena (Šaf. 80). 4) Szvéti Evangeliomu pouleg reda Rimszkoga na vsze Nedele i Szvétesnye dni z obsinszkoga szvetoga Piszma na szlovenszki jezik obrnyeni po V. P. Goszpoudi Küzmics Miklosi, plebánusi i Vice-Esperesti. Z dopüscsenyom Poglavarstva. 1780. 8. 160 (Šaf. 101. Slov. Glasnik IV, 3). 5) Kratka summa velikoga Katekizmusa z szpitavanyem i odgovárjanyem mladoszti na navuk vu czaszarszki i králeszki drsanyoj. Sze najde v' Radgoni pri Weitzinger Aloysi 112 str. 8. (Slov. Glasnik IV, 2). 6) Sztároga i nouvoga testamentoma szvéte historie krátka summa na sztári szlovenszki jezik obrnyeni po V. P. Goszpoudi Küzmics Miklósi, szvetoga Benedeka Fare Dühovniki, ino Okrogline Szlovenszke Vice-Öspörössa. Z dopüscsenyom Králeszke Vizsoké soule Stamparie. 135 str. 8. (Slov. Glasn. IV, 2. Šaf. 127). 7) Knjiga molitvena za bolnike (Šaf. 142). 8) Molitvena knižica za vsakega kristjana, posebno za Slovence na Vogerskem; pr. Knjiga molitvena, v-steroj se nahajajo razlocne ponizne molitvi, z-dvojim pridavkom, na haszek szlovenszkoga naroda na szvetlost dana. 320 str. 8. (Slov. Glasn. IV, 2. Šaf. 146).

Iz tega se vidi, da je ogerskim Slovincem poleg Števana tudi Niklav Kuzmič velike pomembe s svojimi koristnimi knjigami, kterih nekaj je po svoje popravljenih priobčeval pozneje Peter Dainko. O jeziku in o pisateljih teh Slovincov je pisal Raičev Božidar v Napreju l. 1863, v Letopisu Matice Slov. l. 1868: Črtice o Prekmurcih in o njihovem govoru (str. 53—76), pa v Letopisu 1869. II: Prekmurski knjižniki pa knjige (sr. 57—84), kjer za vzgled jezika tega pisatelja po svoje podaja blagovest: „Nedela po novom leti“. Evangelium sv. Mátaja vu II. tali:

„Vu onom vrejmeni: Po Heródešovej smrti ovo angjeo gospodnov se je skázao vu sneh Jožefi v Egjiptomi, govoreči: stani gori, in vzemi dejte, i mater njegovo, ino idi vu zemlou Izraëlsko: ár so spomrli, ki so iskali dušo diteta. Šteri gori stánovši, vzeo je dejte, i mater njegovo, i prišao je v Izraëlsko zemlou. Slišavši pa, ka bi Archelaus kralüvao v Judaei mesto Heródeša, oče svojega, bojao se je tá idti: i opomenjeni vu sneh, odišao je na strani Galilaeae. I pridouči prebivao je vu váraši, ki se zové Nazareth: da bi se spunilo, ka je povedano po prerokej: ka de se Názarenski zváo (str. 63. 64).“

XXIX. Anton Makovic, Carn. Landstrassens. (iz Kostanjevice), Anatomices, Chirurgiae et Obstetriciae artis Magister, Chirurgus urbis Labacensis, Academicus Ope-
opusus edidit:

a) Prašanja inu odgovori čez všegarstvu, po navskih bukvah Rafaela Joan. Steidela od všegarstva. Flumini apud Hradezky 1782 in 8°. et dedicavit Illmo D. Sigisfrido L. B. de Gussich. C. R. Ap. Maj. Consiliario, Officialium Provinciae Carnioliae Praesidenti, Acad. Oper. Lab. actuali Praesidi (Bibl. Carn. 34) t. j. Antona Makovica, rezvudnoste, ranocelnoste inu všegarstva Magistra inu ranocelca — der Zer-gliederungskunst, Wundarznei u. Geburtshilfe . . Laubach bei J. M. Promberger. 1782. 8. 379 S. — b) Podvučenje za Babice, iz nemškiga na krajnski jezik prestavlene od Antona Makovitza, Londšaftni Ranocelnik, inu posebni Vučenik tiga Všegarstva. V Lublani. J. Fr. Eger. 1788. 8. 45 + 8. — Nahaja se v tej knjižici: Podvučenje za Babice (Hebammen). Viža te Persege ene Babice. Od Lublanskiga Consistoriuma . . na znanje . . Oznanilo (Kurrende) od Cessarskiga Krajleviga Gubernia v' notrajnim Oesterreihi, skuzi kateru vsim Všegarjam (den Accouchers) inu Babicam ta kàrst Judovskih otrok, tudi v sili prepovedanu bode. Persega za Babice v Cirkularskih (Kreisstädten) inu drugih malih itd. Na primer bodi še začetek:

§. 1. „Ta nevumnost teh babic je v deželah mnogih prebivavcov življenje koštala; ne sme tedaj v letej službi obena biti, katera ny v tem zadosti zastopna, inu skušena, tudi če ni poprej od eniga dobru vučeniga Všegarja izprašana, ali če tega ny, od eniga Arcata (ali Doctarja) examinirana, inu od Krajsie (Kraisamta) ali tudi od Kommissie čez zdravie (Sanitet Comissiona) poterjena, inu v persego vzeta. V tej reči zbirovén biti je treba ne le za volo tega, kar se zna za naprej naklučiti itd. — Krainisch-deutsch, das Krainische schlecht, wie man es schon aus dem Titel ersieht (Šaf. 95. 96).“

XXX. Jernej Bastiančič, poznej vikarij v Radoljici, naposled dekan v Lescah, umrl 14. jan. 1818, in Carniolicum vertit: Katholšku podvučenje od tih prvih dveh Sakramentov, s. Kersta, inu s. Firme Od Jerneja Bastiančiča v Lublanski duhovni hiši Mašnika. V Lublani, Ign. Klainmajer. 1783. 12. 147. Na razgled bodi:

„Perva postava. Kdaj je ta Sakrament tiga Kersta gori postavljen, inu v' čem obstoj. Jezus Kristus je en malu pred svojim v' Nebu hojenjam k svojim Jogram rekuv: Pejte, vučyte usse ludy, Kerstyte jih v Imenu Očeta, inu Synu, inu svetiga Duha . . Kateri bo vervov, inu bo keršen, ta bo izveličan; kateri pak nebo vervov, bo pogublen. Tukej v tih bessedah je ta goripostava tiga Kersta prov očytneu zapopadena . . — Firma se tolku pravi, koker enu Poterjenje. Timu drugimu Sakramentu se zato leto Ime da, kir bo on tim, kateri so že keršeni, dodelen, de bi skuz enu novu noterulivanje svetiga Duha v njih serce oni v Veri, vupanju, inu v Lubezni, katero so oni per kerstu zadobili, poterjeni bili itd.“

Slovstvena zgodovina v slovenski ljudski šoli.

(Piše **Gradimir**.)

(Dalje.)

J. Bilec.

(Glej 18. berilno vajo: „Pastir“.)

Slovenski pesnik Janez Bilec se je rodil 1839. l. v Trnovem na Notranjskem, in je zdaj duhovnik v Ilirski Bistrici, kjer živi zaradi bolehnosti v pokoju. Priobčil je v posebni knjigi svoje „Pesni“; a poleg teh nam je podal tudi nekaj poučnih sestavkov; takó n. pr. nahajamo v Janežičevem „Cvetniku“ Bilčeve spise: „Zrno“, „Gospodov dan“ in dr. Izmej pesni so, poleg tū natisnjene „Pastir“, znane njegova „Domovju“ (V mislih gleda duša vedno), „Otročja leta“ (Ko v tihotni noči kratka) in dr.

„**Dragoljubci**“.

(Glej 21. berilno vajo: „Nenavadna pravda“.)

Ta povest je vzeta iz „Dragoljubcev“. „Dragoljubci“ so knjižica, polna lepih povestic za slovensko mladino, katero je izdal vrli urednik lista „Vrtec“, g. Ivan Tomšič, učitelj v Ljubljani, 1879. l.

Krummacher.

(Glej 22. berilno vajo: „Božja skrinjica“.)

Ta povest je posneta iz nemščine. Spisal jo je nemški pisatelj Friderik Adolf Krummacher, ki je bil rojen 1768. l., a je umrl kot nemški pridigar z Bremenu 1845. l.

Fran Erjavec.

(Glej 26. berilno vajo: „Prave sreče dom“.)

Učen prirodoslovec in vrlo spreten pisatelj slovenski je Fran Erjavec. Porodil se je 1834. l. v Ljubljani in je zdaj profesor na višji realki v Gorici. Užé v Janežičevem „Glasniku“ je priobčeval kaj lepe pripovedi in naravoslovne sestavke, a pozneje je objavil po „Družbi sv. Mohora“, po „Slovenski Matici“, „Zvonu“ in drugih listih mnogo neprecenljivih spisov. Posebno pa podpira „Družbo sv. Mohora“ neutrudno sè svojim zlatim peresom. Tū omenjamo le krasne Erjavčeve knjige: „Domače in tuje živali“, „Naše škodljive živali“. Priobčil je tudi celo število šolskih knjig; n. pr. „Prirodopis živalstva“, „Nauk o človeškem telesu“ in dr. Pa tudi v naših berilih za ljudske šole se ne manjka prekrasnih sestavkov Erjavčevih, n. pr. nahajamo v „Tretjem Berilu“ sestavek „Prave sreče dom“ in „Človek“; v IV. Berilu pa lepe prirodopisne sestavke: „Severni jelen in lama“, „Indijski slon“, „Orel“, „Selilne ptice“, „Živali škodljive sadnemu drevju“, „Žuželke“ in dr. Erjavec je tudi vrlo zmožen hrvaščine, v katerem jeziku je užé priobčil marsikako lepo delo.

Anton Klodič.

(Glej 27. berilo vajo: „Materin blagoslov“.)

Anton Klodič se je rodil 1836. l. v Hlodičih, v Videmskem okraju. Ko se je izšolal, služil je kot gimnazijalni profesor na različnih krajih (v Dalmaciji, v Gorici); naposled postane c. kr. deželni šolski nadzornik štajerskih ljudskih šol. L. 1873. pa je bil imenovan za enako mesto na Primorskem, kakor je še zdaj v Trstu.

Anton Klodič govori in piše izvrstno več jezikov in je iskren prijatelj šolski mladini. Z različnimi spisi, ki jih je priobčil, pokazal je, da je spreten pisatelj. L. 1878. je ob-

javil gledališko igro „Materin blagoslov“, katere odlomek nahajamo natisnjeno v našem berilu. L. 1879. pa je sestavil in na svetlo dal knjigo „Učni načrti za ljudske šole na Primorskem“. Ta knjiga je pisana v 4 jezicah (v slovenskem, hrvaškem, laškem in nemškem jeziku), in je velike važnosti za učitelje na ljudskih šolah. V „Četrtem Berilu“ je natisnjenih tudi nekaj sestavkov Anton Klodičevih; tam nahajamo n. pr. odlomka iz njegove igre „Materin blagoslov“, namreč pesen: „Kovaška“ in „Hvala kovačem“, dalje poučna sestavka: „Bankovci“ in „Sodružja“. Vrh tega je Klodič priobčil še več spisov, ki pričajo, da je učen jezikoslovec.

Zaradi velikih zaslug, ki jih ima Anton Klodič za šolstvo, povzdignil ga je naš presvetli cesar v viteški stan s pridevkom „Sabladoski“.

Ljubi otroci! Vitez Anton Klodič-Sabladoski, zdanji deželni šolski nadzornik na Primorskem, bodi vam v vzpodbuden vzgled! Na njem vidite, kakó se lahko oslavi človek, ako ima bistro glavo, železno voljo in je neutrudno delaven, da -si se je morda rodil le v priprosti kmetski koči!

Fran Jeriša.

(Glej 33. berilno vajo: „Žabi“.)

Pisatelj in pesnik velike nadarjenosti je bil prerano umrl Fran Jeriša, čegaver basen „Žabi“ smo tù čitali. Rodil se je kot sin silno ubogih starišev v dan 3. aprila 1829. l. v Št. Martinu pod Šmarijino goro (a ne v Smledniku, kakor nekateri trdijo*). Gimnazijo je dovršil v Ljubljani 1848. l. Učil se je nekoliko časa zasebno pravoslovja v Ljubljani, a potem je odšel na Dunaj, kjer je pravoslovje dovršil ter se poprijel modroslovja, ker želel je postati profesor. A žalibog, ni se mu želja izpolnila: umrl je meseca septembra 1855. l. na Dunaji za kolero, še-le 26 let star.

Pokojni Jeriša je užé zgodaj pokazal bistro svojo glavo ter je bil vesela nada svojih starišev, prijateljev in znancev in vsega národa slovenskega! Prihajajoč iz silno ubožne rodbine, trpeti je moral veliko pomanjkanje. A vse to ni oviralo vstrajnega njegovega delovanja! V šoli je bil zmerom prvi odličnjak, ali vsaj eden prvih mej odličnimi dijaki. Vsled svoje velike nadarjenosti in bučelične pridnosti prisvojil si je užé kot dijak obširno znanje; govoril in pisal je mnogo jezikov ter je neumorno delal v blagor svojega milega slovenskega národa, kojega je iskreno ljubil ter se je zmerom navdušeno zanj potegoval. Poseben prijatelj pa je bil tebi, slovenska mladina; spisal je mnogo pesnic in povestic tebi v pouk, katere je podpisoval z izmišljenim imenom „Detomil“. In res, pravo imé si je bil izbral: bil je v istini detomil pesnik in pisatelj slovenski!

Človek se ne more dovolj načuditi, ako pregleduje, koliko izvrstnih spisov je priobčil mladenič Fr. Jeriša po različnih časopisih slovenskih! Pisal je v mladinski list „Vedež“, v „Novice“, v „Slovenijo“, v „Ljubljanski Časnik“ in „Glasnik“. Tudi je mnogo prevajal iz tujih jezikov, takó iz mnogih slovanskih narečij, iz nemščine, angleščine in drugih jezikov. Ne bodem vam našteval vseh Jeriševih umotvorov, vendar nekaj vam jih tù naštejemo: V „Vedeži“ nahajam njegove povesti „Mladi kamnosek, lep izgled detinske ljubezni“, „Na sv. Miklavža večer“, tù natisnjeno „Žabi“, potem pesence: „Hvaležna solzica cesarju Ferdinandu I. o Njegovem odstopu, in ljubezni iskrica novemu cesarju Francu Jožefu I.“, „Nada“,

*) O tej stvari mi piše prijatelj Jerišev, slovenski pesnik Fr. Cegnar, to-le: „Rojstveni kraj dotičnega nepozabljivega mojega prijatelja (namreč Fr. Jeriše) mi ni prav natanko znan. V šolah se je pisalo, da je iz Smlednika, toliko pa vem, da ni doma prav iz te vasi, ampak blizu nje, da pa skoro gotovo spada pod Smledniško župnijo. Njegova roditelja sta bila zeló, zeló uboga in zató je mogoče, da nista imela stalnega stanovanja, od tod menda različna poročila.“ Pis.

„Barkica“, „Deklici z venčkom“ in kaj milo „Zvezdico“. V „Ljubljanskem Časniku“ pa je spisal znamenite „Pripovedke slovenskega národa“, ki jih je po raznih krajih nabral, in dr. Pa tudi po nekaterih slovenskih berilih je natisnjenih nekaj Jeriševih izdelkov, n. pr. v Janežičevem „Cvetniku“.

Mislite si lahko, dragi otroci, kakó britko je presunila novica o Jeriševi nenadni smrti vsakega slovenskega domoljuba! „Novice“ so o tej priliki v št. 73., 1855. l. pisale tako-le: „Z Dunaja smo žalostno novico prejeli, da gosp. Fran Jeriša je ondi za kolero umrl. Nadopolni mladenič — bil je še-le 26 let star — ki se je zdaj po dovršenih pravoslovnih šolah pripravljal za gimnazijalno učiteljstvo, je bravcem „Novic“ po mnogih lepih spisih in pesnih takó dobro znan, da lahko sami cenijo veliko zgubo, ki je s smrtjo njegovo zadela slovensko slovstvo“.

In res, milo se človeku storí, ko pomisli, da je nadarjeni mladenič, ki je toliko lepega še obetal svoji domovini, moral iti v prezgodnji grob, in to baš takrat, ko je kmalu za vselej imelo odklenkati njegovemu pomanjkanju; ko je imel začeti uživati sad svojega truda! . . .

Po Jeriševi smrti je prišlo še nekaj njegovih spisov v nekaterih slovenskih časopisih na dan.

Otroci, spominjajte se detomilega pokojnega Frana Jeriša! (Dalje prih.)

Književstvo.

— V zalogi knjigotrčca Morica Perlesa na Dunaji izišel je ravnokar prvi zvezek knjige „**Theoretisch-praktische Anleitung zum Gebrauche des Lesebuches in der Volks- und Bürgerschule**“. Pisatelj Karl Schubert deli svojo knjigo, ki bode izišla v 12 zvezkih — cena vsakemu zvezku je 30 kr. — v dva dela. V prvem delu obravnava tvarino beril za ljudske in meščanske šole. — Z veseljem bral sem omenjeni prvi zvezek te knjige, uverjen, da bode slehrnemu učitelju bistveno služila pri razpravi nemških beril. Seveda bi bilo dosto boljše, da bi se nam pojavila taka knjiga v slovenščini za naša slovenska berila. Potrebujemo jo kaj živo. Vender smemo pa z le-to knjigo tudi zadovoljni biti, vsaj je prva te vrste, ki je takó obširno izišla v Avstriji. Dosedaj posluževali smo se učitelji po največ za rečeni predmet nemške knjige: „Behandlung des deutschen Lesebuches“, von Kehr. Res, da je tudi ta knjiga izvrstna, a osnovana je na podlogi nemških učnih črtežev in je torej prirejena za šolo na Nemškem. Knjiga Schubertova pa je pisana za avstrijske šole, in dokler se ne oglasi v Slovencih pisatelj, ki nam bo enako knjigo spisal, držimo se tega návoda in kupujemo užé s početka zvezek za zvezkom rečene knjige.

— j —

D o p i s i.

S Primorskega. (Druga deželna učiteljska konferencija na Primorskem.) Ta se je vršila 25. septembra v Gorici ter ž njo je bila združena tudi dokaj lepa razstava učnih pripomočkov. O polu deseti uri zjutraj zbralo se je v gimnazijalnem poslopji mnogo učiteljev in učiteljic iz mesta in z dežele, isto tako duhovnikov, precej profesorjev, šolskih nadzornikov in druge gospóde, na čelu jim c. kr. namestnik baron Depretis, milostivi knezonadškof dr. Zorn, namestniška svetovalca Schwarz in Giovanelli, c. kr. dež. šol. nadzornik vitez Klodič, c. kr. okrajni glavar baron Rechbach, učiteljski zastopniki v deželni učiteljski konferenciji in dr. — Vitez Klodič, kot predsednik deželni učiteljski konferenciji, pozdravi navzočnike najprej v nemškem jeziku, potem pa nadaljuje svoj govor v slovenskem jeziku ter navdušeno opisuje goriško domovino, poudarjaje, da njen najdraži zaklad je mladina, ki je izročena učiteljem v vzgojo in pouk. Učitelji naj bi jo uzajemno z duhovniki vzgojevali v pravem krščanskem duhu.

G. deželni šolski nadzornik, končavši slovenski svoj govor, bere laško sporočilo, v katerem pojasnuje, v koliko je koristila I. deželna učiteljska konferencija, ki se je vršila v Gorici 1875. l.

Glavniše točke, katere je poudarjal, bile so te-le: L. 1878. smo dobili za Primorje nove učne načrte, kateri so poučevanje v ljudskih naših šolah dokaj preuravnali in zboljšali. Vpeljale so se nadalje prav dobre učne knjige, dobili smo več novih šolskih poslopjij i. dr. Hoja v šolo je po I. deželni učiteljski konferenciji postala mnogo redniša, takó celó, da zdaj hodi úže 79% otrok v šolo. Število učiteljskih močí se je zdatno pomnožilo, a povečali so se pri tem tudi šolski troški, česar pa ni obžalovati z ozirom na veliko korist marljive hoje v šolo. Ustanovili so se tudi „nadaljevalni tečajji“ (nadaljevalne šole), kateri imajo s časom povzdigniti kmetijski napredek v naši deželi. Konečno se gosp. dež. šolski nadzornik spominja tudi dobrotnika šolstvu, presvetlega cesarja, kojemu želi, da ga „Bog živi še mnogajaja ljeta“. Zbrano občinstvo navdušeno zaóri „Bog ga živi!“ ter na to poprime besedo namestnik Depretis sam, ter govori učiteljem na srce, naj opustijo vsako strankarstvo itd.

Po dovršenem namestnikovem govoru šli so navzočniki v drugo nadstropje c. kr. gimnazije, da si tam ogledajo razstavo učnih pripomočkov. Ti so bili razloženi v sedmih sobah, in sicer tako-le: V I. sobi: ročna dela okraja Gradiškega, v II. je razstavil založnik Hölzel svoje predmete, kakor tudi c. kr. dekliska meščanska šola v Pulji svoje izdelke; v III. sobi: ročna dela Tolminskega, Sežanskega in Goriškega okraja, vrhu tega izdelki otroških vrtov, pisni in risarski poskusi dotičnih učencev; v IV. sobi: ročna dela Goriškega mesta, izdelki učiteljev in šolske knjige, izšedše v c. kr. šolski zalógi; v V. sobi sta razstavila Goriška knjigotrčca Wokulat in Kopač (a ne „Coppag“, kakor se piše!) svoje predmete: knjige, papir i. t. d.; v VI. in VII. sobi so bile razstavljene priprave in izdelki c. kr. poskuševališča zá svilorejo in vinarstvo v Gorici. *)

Težavno je popisati natančno razstavo; ni čas ni prostor nam tega ne pripušča, a toliko se mora vender reči, da je bila krasna in je kazala, da je šolstvo na Primorskem v zadnjih letih lepo napredovalo; želimo mu iz srca, da tudi dalje „živi, raste in se razcveta!“

Od slovenskih učiteljev so razstavili svoje umotvore sledeči gospodje: Janko Leban, (Gradimir) a) „Slovstveno zgodovino v slovenski ljudski šoli“ (ki izhaja tudi v „Učit. Tov.“); b) „Človek, v pogledu na njegovo teló in dušo“ (knjiga še v rokopisu); c) „Skladbe pokojnega Avgusta Arminija Lebana, bivšega učitelja na c. kr. vadnici v Gorici, kolikor jih je namreč izišlo pod uredništvom Janko Lebanovim, pokojnikovim bratom. Prav mnogo svojih muzikalnih del je razstavil znani glasbeni strokovnjak g. Danilo Fajgelj; isto takó je razstavil g. Hrabroslav Volarič svoj „Venec čveteroglasnih pesni“, a g. Anton Hribar svojo „Mašo“ (še v rokopisu). Lepe učne pripomočke so tudi razstavili učitelji Anton Koršič, Ambrož Poniž, Ivan Krajnik in dr.

Toliko o razstavi.

Isti dan, t. j. 25. sept. t. l., popoldne o ½ 2 bil je banket v „Pelzenski pivarni“ na Travniku, kojega se je udeležilo blizo 100 učiteljev in učiteljic, njim na čelu c. kr. deželni šolski nadzornik vitez Klodič-Sabladoski. Kasneje se je pridružilo tudi nekoliko duhovnikov, mej njimi najiminitnejša: sloveči pesnik Simon Gregorčič in prijatelj mu Vjekoslav Spinčič, c. kr. okrajni šolski nadzornik v Koperskem okraji. Prvo napitnico je govoril c. kr. deželni šolski nadzornik Klodič v nemškem jeziku, nazdravivši cesarju; dvorano tresoč „Živio! Evviva! in Hoch!“ je sledil tej napitnici, na kar učitelji-pevci zapojejo „Gott erhalte“. Drugo napitnico je govoril v slovenskem jeziku nadučitelj Jug iz Solkana. Nazdravil je dež. šol. nadzorniku vitez Klodiču kot učiteljskemu „maršalu“. Klodič se zahvaljuje v slovenskem jeziku učiteljem kot svojim „vojakom“, posebno povzdigne g. Dominka, direktorja v Kobaridu. Na to so sledile še druge napitnice. Navdušeno je govoril g. Vinci, nadučitelj v Furlaniji, in sicer prvokrat v talijanskem jeziku, drugokrat v furlanskem narečji. Živahna je bila tudi slovenska napitnica Podmelškega učitelja Krajnika, poudarjajoča učiteljsko uzajemnost. Deželni šolski nadzornik g. vitez Klodič je po tem še večkrat govoril, in sicer: slovenski, talijanski in furlanski.

Pri banketu so nas učitelji-pevci razveseljevali s petjem, koje je vodil g. Anton Hribar. Pele so se slovenske, hrvatske, laške in nemške pesni. Po končanem banketu zbrali smo se ob 6. uri zvečer zopet v gimnazijalnem poslopji, kjer je zborovala deželna učiteljska konferencija.

Poludrugo uro prej pa je zadela bila c. kr. dež. šol. nazd. viteza Klodiča družinska nesreča: izdihnil je namreč istega dné ob 4½ popoldne blago svojo dušo njegov tast Izidor Pagliaruzzi, bivši deželni poslanec. Vidno potrto otvori vitez Klodič kot predsednik sejo, in sicer v nemškem jeziku, pravi naj se mu blagovoljno oprostí, da seje ne bo mogel voditi. „Pred kratkim“, blizo tako beseduje,

*) Vrhu vsega tega je bilo v pritličji razstavljenih mnogo telovadbenih priprav.

„umrl mi je ljubljeni sin (jurist); a zdaj mi dohaja tožna novica o smrti dragega tasta.“ Na to izročí predsedništvo c. kr. okrajnemu šolskemu nadzorniku g. Franu Vodopivcu. Ta povabi navzočnike, naj ustanejo v dokaz, da z vitezom Klodičem sožalujejo, kar se tudi zgodi. Deželni šolski nadzornik, priklonivši se, zapusti na to sobo.

Potem se je pričelo še le pravo zborovanje pod predsedništvom Vodopivčevim. A prvi večer doseglo se je le toliko, da so se volili posebni odseki, ki so se pōtem bodoče dni mejsobno posvetovali. Vstop je bil zabranjen in še-le zadnja skupna seja, katera se je vršila v ponedeljek 29. sept., bila je zopet javna.

Kolikor smo doznali, prerešetovali so se učni načrti ter se je delalo na tó, da bi se število učnih ur učiteljem skrčilo, kar bi bilo istinito potrebno! Gr.

Od Kolpe. (Dalje.) — Potrebno je, da se na kmetih tudi kmetijstvo izboljšuje. V našem okraji je vzlasti sadjereja, vinarstvo in živinoreja zeló zanemarjena. V izboljšanje kmetijstva zamore šola mnogo storiti. Treba je otroke poučevati v tem pouku v posebno odločenih urah. Najbolje je, da se učenci praktično učé v šolskih vrtilih. Le dve šoli še nimati šolskega vrta, druge jih imajo vse; a poučujejo se otroci z nekakim uspehom le na 5 šolah, dasiravno dobivajo učitelji za ta pouk vsako leto nagrade. Gospod nadzornik želí, da bi se učitelji tega pouka prav marljivo poprijeli, ker s tem bodo ubogemu kmetu mnogo pripomogli k boljšemu gmotnemu stanju, sebi pa bodo zadobili ljubezen in spoštovanje šolske občine.

Dalje gosp. predsednik oménja, da ima večina šol potrebne učne pripomočke, a vender sim ter tja še česa pomanjkuje; gleda naj se vzlasti, da bode vsaka šola imela novo mero in vago. Vsak vodja šole naj skrbi, da krajni šolski svét stavi potrebni donesek za učne pripomočke v proračun. Pri tej priliki oménja g. nadzornik, da je pri marsikaki šoli treba počrniti šolske table, ker so užé jako obribane in je pisava posebno otrokom v zadnjih klopéh nerazločna ali celó nevidna. Naši mizarji ne umejo tabel dobro črniti. Radi tega oménja g. nadzornik, da se dobiva najboljšé črnilo za table pod naslovom: „Richter's Schultafellack (zu beziehen durch Richter & Dill in Würzburg)“. Ravno tam se dobiva tudi najfinejša amerikanska kreda in „Tintenextrakt“.

Za šolske knjižnice naj se v nekaterih krajih kaj več storí. V proračunih naj se skrbi za nakup primernih knjig in za naročnino na „Vrtec“ in družbo sv. Mohorja itd. Šolska knjižnica, ki se ima vpisati tudi v inventar, naj se také razdelí: 1. knjižnica za učiteljstvo, 2. knjižnica za šolsko mladino, 3. kmetijske knjige. Vsak del knjižnice naj se pričné s prvo številko. Sicer naj se knjige dobro uporabljajo in naj se ravná po dotičnih ukazih. — Uradni spisi so na vseh šolah v lepem redu. Le to opomni g. nadzornik, da nekatera šolska vodstva ukazom c. kr. okr. šolskega svéta o pravem času ne zadostujejo, kar potem uradovanje zadržuje. Zapisnik (Hauptkatalog) mora biti trdo vezan in vsaj do 1. novembra izdelan. Posebno g. predsednik priporoča šolskim vodstvom, da óna skrbé za izboljšanje šolskega obiskovanja; ta naj strogo postopajo proti zanikrnežem, in naj pri kraj. šolskem svétu stavijo za neopravičene zamude kazenske nasvete.

Kar zadeva pouk sploh, oménja g. nadzornik še sledeče: 1. V nekaterih šolah govore otroci pretiho, také, da jih je komaj umeti. 2. Marsikateri učitelj ima navado, da otrokom na vprašanja kar hitro sam odgovori, ali pa jim prvi zlog odgovora pové, da potem še le otrok za njim odgovorí ali uganjuje. Otrok naj sam odgovarja v celih stavkih. 3. V mnogih razredih so otroci mej poukom raztreseni in razmišljeni, okoli sebe gledajo in šepetajo. V taki šoli nikakor ne more biti dobrega uspeha. 4. Mnogo otrok prihaja prepozno v šolo, kar redno poučevanje jako moti. Treba je gledati na tó, da otroci redno in o pravem času prihajajo v šolo.

G. predsednik dalje naznanja, da je izišlo IV. berilo, katero se ima vpeljati v ponavljalne šole. Nekoliko kosov tega berila bodo šole užé letos dobile za revne učence. Izkazi šolskih zamud se imajo za ponavljalno šolo ravno také napravljati, kakor za vsakdanjo šolo, také tudi zapisnik, tednik in razrednica. Izpustnice dajejo se, kadar je otrok tudi ponavljalno šolo dostal in také vsem šolskim tirjatvam zadostil, izvzemši tiste otroke, ki do izpolnjenega 14. leta hodijo v vsakdanjo šolo, ali ki so od c. kr. okr. šolskega svéta iz važnih vzrokov prej iz šole izpuščeni.

Konečno g. nadzornik naznanja še nekoliko naznanil o šolstvu Črnomeljskega okraja. Okraj šteje 15 javnih in 1 privatno ljudsko šolo. Mej temi ste dve štirirazrednici, 1 trirazrednica, 3 dvo-razrednice in 9 enorazrednic. Na vseh šolah je slovenski učni jezik, le na javni ljudski šoli na Planini (Stockendorf) in na zasebni šoli na Majerlu je nemški jezik učni jezik. Učiteljstvo šteje razun gospodov katehetov 26 oseb, in sicer 5 nadučiteljev, 10 učiteljev, 6 učiteljic, 4 pomožne učitelje in 1 zasebnega

učitelja. Nove šole se bodo ustanovile: v Dobljčah, Miheli Vasi, Štrekljevci, Črešnjevci, Božakovem, Gribljah, Radencih, Čepļah, Zagozdacu, Rožnem dolu in v Bojancih. Obravnave so večjidel užé dognane in začela se bodo deloma užé letos staviti šolska poslopja. Dalje "se bodeți razširili enorazrednici v Podzemlji in Starem trgu v dvorazrednici; dvorazrednica v Dragatuši razširila se bode v trirazrednico. V preteklem letu razširila se je enorazrednica na Vinici v dvorazrednico. Šolska poslopja v Semiči, Adlešičih in na Vrhu se bodo zdato popravila, a v Metliki zidalo se bode za čveterorazrednico novo šolsko poslopje, katero bode stalo okoli 20.000 gld. Slednjič prebere g. nadzornik odlok vis. c. kr. deželnega šolskega svéta, ki je dospel v rešenje konferenčnega zapisnika od leta 1883.

Na to sledi 4. točka dnevnega reda: „Vpliv učiteljevega temperameta na šolsko mladino“. V reševanje te naloge določeni so bili gg. And. Šest, Iv. Bantan, nadučitelj iz Dragatuša, in Fr. Šetina, učitelj iz Črnomlja. Prvi poroča o tem vprašanji obširno in temeljito g. Šest.

On ob kratkem oménja, kaj je „naturel“, kaj „konstitucija“ in „temperament“. Temperamentov je mnogo, kolikor je ljudi, vender pa jih združujemo v 4 glavne, namreč: v kolerični, sangvinični, flegmatični in melanholični. Kakor so si pa ljudje gledé temperamentov različni, také različni je pa tudi vpliv pojedinega na njegovo bližnost. Temperament je sicer prirojen, a dá se s časom izboljšati, nikdar pa ne popolnem izpremeniti. Učiteljevega temperameta pa ne otvoré le njegova prirojena svojstva, marveč tudi njegovo vedénje v šoli in zunaj šole, njegovo govorjenje, poučevanje, kaznovanje, njegov značaj, njegova volja in stalna zavest njegovega vzvišenega poklica. — Da bode učitelj dobrodejno vplival na otroke, treba je, da se samega sebe uči spoznavati. Gleda naj na svoje sobrate in prebira poučljive knjige; kar bode našel dobrega in lepega, skuša naj si prisvojiti in uporabiti pri svojih učencih. — Ker človek rajše druge posnema, nego sam izumlja, zato mora učitelj z lepim izgledom kazati svojo naobraženost, svoj vzvišeni poklic. Njegov vzgled bodi mladim in starim svetla luč, katera jih vodi do vzvišenosti in do prave dušne in telesne sreče. — Mali šolarčki pridejo navadno še čisto nepokvarjeni v šolo. Zaupljivo gledajo na svojega učitelja, ter so mu iz srca udani. Z lepim ravnanjem, s prijaznim ogovorom vzpodbuja jim učitelj to ljubezen do pravega zaupanja. Kolike važnosti pa je ljubezen učencev do učitelja, nam je dobro znano. Glavno, neprirojeno, marveč privajeno bistvo učiteljevega temperameta je tedaj njegov „govor“. — Učiteljev temperament, t. j. njegovo notranjost, kažejo tudi razne pohvale in kaznovanja (bolje njih izvédenje). Vsaka razburjenost, jeza in strast naj učitelja mine, predno izreče kazen. Sangvinik in kolerik naj se tedaj varujeta, da ne kaznujeta razburjena, ker le prerado se zgodi, da strasten in nagel človek prestopi postavne meje. Razburjenost, jeza in strogost učiteljeva prime se le prerada tudi učencev; narobe pa je hlinjenje, hinavščina in licemerstvo pogostem posledek počasnih temperamentov. — Zeló važno vsakemu učitelju je spoznavanje „individualnosti“ in svojstva pri mladini. Po tej naj uravná svoj temperament; razume se samo ob sebi, da mu je iz otroške krvi izcerpati jedino le dobro, a kar je slabega in pomanjkljivega, odstraniti, in nadomestiti mora z dobrim, lepim in pravim, vsaj je učitelj izobražen mož, od katerega se omika postavno zahteva. — Naravni posledek temperameta je navadno tudi človeški značaj. Karoršen značaj ima učitelj, taki so navadno tudi njegovi učenci. Šola ima važno nalogo, vzrejati jeklene značaje. To pa le more, če je nje učitelj sam mož — poštenjak. Učiteljev temperament vpliva: 1) na obnašanje učencev v šoli in zunaj šole; 2. na njihovo govorjenje; 3. na izdelovanje domačih in šolskih spisov; 4. na snažnost; 5. na značaj in 6. na občevanje učencev z drugimi ljudmi. Ker ima učiteljev temperament tedaj toliko vpliva na učence, naj si učitelj prizadeva, svoj temperament uravnati také, kakor se učencem najbolj prillega. Nihče pa ni popolen, také tudi učitelj ni. Sangvinik in kolerik naj brzdata svojo občutljivost, flegmatik in melanholik pa naj poskušata svoj temperament v toliko izpremeniti, da bode šola postala živa in prijetna vzgojevalnica, iz katere bodo prihajali dobri in pobožni kristjanje, iskreni domoljubi in zvesti, udani državljani.

Njegov govor (g. Šesta) bil je z odobravanjem vzprejet. — Zdaj govori o ravno tem vprašanji g. Bantan. Tudi on oménja, da je temperamentov mnogo, a da se dajo vsi v 4 glavne zjediniti. On nam priporoča te-le čednosti: 1. Veselje do poklica, 2. zadovoljnost, 3. potrpežljivost in 4. dober vzgled. Če se učitelj vadi teh čednosti, bode ž njimi tudi uspešno vplival na šolsko mladino. — Govoriti bi imel o tej točki dnevnega reda še g. Šetina. A on meni: Ker je g. Šest stvar prav temeljito rešil, bila bi le izguba časa, ako bi še jaz o tem govoril, ker se v vsem strinjam z nazori g. Šesta; le toliko naj mi bode dovoljeno k g. Šestovemu referatu še pristaviti, da je temperament odvisen tudi od starosti; v šoli naj se goji pravi značaj; učitelj naj vzreja več kolerikov in sangvinikov nego flegmatikov in melanholikov.

(Konec prih.)

Z Breznice. (Prošnja.) Uljudno prosim one gg. učitelje, ki mi niso še odgovorili na pole z vprašanji, o zadevi opisa Radovljiškega okrajnega glavarstva, naj izvolijo to storiti, ako mogoče, do 1. decembra t. l., da mi bo potem možno gradivo urediti do novega leta.

Ivan Zarnik.

Iz Ljubljane. Odbor „Národne Šole“ imel je v dan 2. oktobra t. l. svojo sejo, da izvrši sklepe občnega zбора z 10. septembra t. l. Mej drugimi točkami dnevnega reda bila je tudi ta, da se po vzprejetem nasvetu g. Kos-a imenujejo o posameznih šolskih okrajih poverjeniki, ki naj bi nabirali denarnih doneskov za „Národno Šolo“. Odbor je po vsestranskem preudarku postavil sledeče gospode učitelje tem poverjenikom, za trdno prepričan, da bodo brez ugovora radi prevzeli težavno ta posel.

Poverjeniki pa so:

I. za Radovljiški okraj: g. Pretnar Jakob, nadučitelj v Srednji vasi; g. Žirovnik Janko, nadučitelj v Gorjah;

II. za Kranjski okraj: g. Jelenec J., učitelj v Št. Juriji; g. Levičnik Josip, učitelj v Železnikih;

III. za Kameniški okraj: g. Burnik Valentin, nadučitelj v Kameniku; g. Kos Miha, učitelj v Krašnji; g. Letnar Lovro, učitelj v Dobu;

IV. za okraj Ljubljanske okolice: g. Črnè Jarnej, učitelj na Vrhnikih; g. Kavčič J., nadučitelj pri D. M. v Polji; g. Vagaja Ljudevit, učitelj v Kopanji;

V. za Logaški okraj: g. Benedik A., nadučitelj v Planini; g. Ribnikar Adalbert, nadučitelj v Dol. Logatecu;

VI. za Postojniški okraj: g. Dimnik Jakob, učitelj v Postojni; g. Hiti Matija, učitelj v Slavini; g. Rant Matija, učitelj na Premu;

VII. za Kočevski okraj: Ozimek A., učitelj v Dolenji Vasi;

VIII. za Črnomeljski okraj: g. Šest Andrej, nadučitelj v Metliki; g. Šetina Franjo, učitelj v Črnomelji; g. Trošt Franjo, nadučitelj na Vinici;

IX. za Novomeški okraj: g. Koncilija A., nadučitelj v Žužemberku; g. Novak Janez, učitelj v Šmihelu;

X. za Krški okraj: g. Ravnikar M., učitelj v Krškem; g. Gantar Ivan, učitelj na Studencu;

XI. za Litijski okraj: g. Cepuder Josip, nadučitelj v Litiji; g. Funtek Anton, učitelj v Št. Vidu pri Zatičini.

25 národnih učiteljev začelo bode torej v kratkem delovati za prospah „Národne Šole“ po vsej Kranjski deželi. Odbor stavi veliko nádo v to, da se to podvzetje razreši povoljno, tembolj, ker je inicijativa za to prišla od učiteljev samih, ker je nad 30 slovenskih učiteljev iz vseh krajev na Kranjskem pri občnem zboru „Národne Šole“ pritrđilo temu ukrepu, oziroma nasvetu g. Kosa.

Res, da je dandanes težavno delo, dobiti po prostovoljnih doneskih novcev za kako stvar, toda s tem še ni rečeno, da bi bilo to popolnoma nemogoče. Veliko pripomore dobra beseda na dobrem mestu, veliko dá za zabavo in pouk prirejena veselica v dolgih zimskih večerih. Naš seljak ima razum za vsako koristno stvar; tudi mu ne manjka volje denarno pripomoči, posebno, če je treba pomagati ondu, kjer mu je pričakovati koristi. — Tudi živé še premožni ljudje, ki radi prihité na pomoč z radodarno svojo roko! Brez da bi moral učitelj od svojih skromnih dohodkov pritrđati si kak denar za „Národno Šolo“, da bi ne nadlegoval kogar si koli bodi z moledovanjem, ako je znano, da mu ni mar podpirati národne stvari, brez vsakoje moralične sile skušajmo doseči svojo zadačo! Upati smemo, da se nam to posreči, kajti porok so nam za to izbrani slovenski učitelji, izvršujoči člani tega dela, porok nam je za to tolikrat skušana požrtvovalnost slovenskih rodoljubov!

In kaj namerava „Národna Šola“ s temi denarji? „Národna Šola“ postane naj zavod, ki bode izdaval in pospeševal izdavanje slovenske literature za mladino. — Po dosedanjih dohodkih „Národne Šole“ kaj tacega misliti ni bilo; vsaj niti ne preostaja novcev za nakup najpotrebnejega šolskega blagá. Ako pa se nam sè združenimi močmi posreči, ustanoviti matico v znesku 1000 gld., potem je glavni faktor vsakemu podvzetju osigurjen in plodonosno delovanje takó rekoč vpeljano.

Prihodnost pa naj pokaže, koliko more vstrajno delovanje! Če se nam to posreči, veselil se bode tega ne-le odbor in z njim delujoči učitelji, veselilo se bode tega vse slovensko učiteljstvo.

—j—

— Enkéta za izdavanje knjig za ljudske šole imela je 22. preteč. meseca sejo. Prebral se je zapisnik zadnje seje, ter izreklo, da enkéta, akoravno ni javno kazala svojega delovanja,

je vendar prav marljivo zasebno delovala. Sestavila je v posebnem oddelku načrt za „Prvo nemško slovnico in berilo“, ter za to nabirala potrebnega gradiva za jezikov uk in za primerne berilne vaje. Načrt za to slovnico in berilo pa je osnovan na podlogi učnega črteža, ki ga je uradna konferencija Ljubljanskega učiteljstva (v dan 29. maja t. l.) sestavila in odobrila, zato se šolske knjige ne morejo končno za tisk pripraviti takó dolgo, dokler imenovanega novega učnega črteža ne odobri višja šolska oblast. Določilo se je tedaj: *a)* Ta novi učni črtež naj se slavnemu c. k. deželnemu šolskemu svétu predloži v potrjenje; *b)* slavni c. k. mestni šolski svét naj se naprosi, da naj dela na to, da bode 1. z začetkom šolskega leta 1885/86. po vseh razredih ljudskih mestnih šol za vse predmete učni jezik slovenski, in 2. da se bode v nemščini jelo poučevati še le takrat, ko bodo učenci nekoliko izurjeni v materinščini, t. j. tretje šolsko leto v III. razredu.

— Čebelarsko in sadjarsko društvo za Kranjsko podelilo je sledečim gg. učiteljem častne diplome: g. Abramcu v Kostanjevici, g. Jegliču na Dovjem, g. Paplarju v Borovnici, g. Pavčiču v Št. Rupretu, g. Rantu na Premu, g. Zarniku na Breznici.

— Vprašanja pri pisni preizkušnji o učiteljski sposobnosti (meseca okt. t. l.) so bila taka-le: *A.* Za meščanske šole. Iz pedagogike: Nothwendigkeit der Pflege des Gemüthes neben der Verstandesbildung. Es soll die Eintheilung der Schlüsse nach der Relation angegeben und durch Beispiele erläutert werden. Salzmann als Pädagog. — Iz nemščine: Der Mensch, die Krone der Schöpfung (Abhandlung). Die Periode, ihr Wesen und ihr Bau; es ist, wenn möglich, ein classisches Beispiel zu liefern. Johann Gottfried Herder's Bedeutung in erziehlicher Richtung. — Iz slovenščine: Kaj je namen vsemu vzgojevanju mladine? Glavni razloček mej slovenščino Brizinskih spominkov in današnje slovenščino? — Iz zemljepisja: 1. Woraus erkennt man die elliptische Form und die Grösse der Erdbahn? 2. Entstehung und Verbreitung der Passate und Einfluss derselben auf das Klima. 3. Die skandinavische Halbinsel ist in oro- und hydrographischer Hinsicht zu besprechen. 4. Uebersicht der weinbautreibenden Gegenden Oesterreich-Ungarns. — Iz zgodovine: Die culturhistorische Bedeutung Alexander des Grossen. Die Regierung Kaiser Friedrich III. insbesondere in Bezug auf Krain. Ursachen des Verfalls des römisch-deutschen Kaiserthums. — *B.* Za ljudske šole. Iz pedagogike: Welche sind die Grundbedingungen eines gedeihlichen Unterrichtes? Was sagt die Schul- und Unterrichtsordnung rücksichtlich der Classenabtheilung? — Iz nemščine: Von welchen Grundsätzen soll man sich bei der Wahl von Werken für die Schülerbibliothek an Volksschulen leiten lassen? Die Frage und ihre Arten; letztere sind mit Beispielen zu belegen. Iz aritmetike in geometrije: Die Multiplication einer ganzen Zahl mit einem Bruche ist methodisch zu behandeln. Die Zahl 4000 soll in 5 Theile getheilt werden, welche im Verhältnisse $2 : 1\frac{3}{4} : \frac{5}{6} : 3\frac{1}{2} : \frac{1}{4}$ stehen. In einem Kreise vom Halbmesser 870 cm ist die Länge des Bogens für den Mittelpunktswinkel $87^{\circ} 12' 24''$ zu berechnen. Ein Kreis ist zu construieren, der durch einen gegebenen Punkt geht und eine der Lage nach gegebenen Gerade in einem angegebenen Punkte berührt. Es soll die Berechnung des Körperinhaltes eines Prismas methodisch entwickelt werden. — Iz pisanja: 1. Wesen und Vorzüge des Takt Schreibens; Begründer desselben. 2. Welche Eigenschaften sollen Griffel, Federn, Federstiele und Bleistifte, die von den Schülern benützt werden, besitzen? 3. Die Lateinbuchstaben in genetischer Folge. (Die Ueberschriften sind mit schöner Latein-, die vier ersten Zeilen der Ausarbeitung mit schöner deutscher Currentschrift zu schreiben!) — Iz risanja: Die Contouren einer Zusammenstellung geometrischer Körper sind nach der Anschauung zu zeichnen.

— V nunskem samostanu v Škofjiloki je v dan 22. preteč. m. umrla č. mati Nepomucena Udinak, 88 let stara, ki je celih 61 let poučevala v vnanji šoli. Naj v miru počiva!

Premene pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. G. Jakob Marn, učitelj v Preserji, je za trdno postavljen. — G. Josip Traven, učitelj v Naklem, je imenovan nadučiteljem na Trati, g. Janez Dolinar, učitelj na Trati, pa gré v Naklo. — Gspdc. Marija Bohinec, učiteljica v Hrenovicah, je za trdno postavljena na II. učiteljsko mesto na Trato. — Gspdc. M. Blahna, učiteljica pri Stari cerkvi na Kočevskem, je za trdno postavljena na II. učiteljsko mesto v Dolenjo Vas na Kočevskem. — Gspdc. Emilija Grkman, učiteljica v Mengišu, in gspdc. Pavla Golč, učiteljica v Boštanji, ste za trdno postavljeni. — Gspdc. Josipina Malec, učiteljica v Kostanjevici, je za trdno postavljena na II. učiteljsko mesto na Rako.